

Donderdag 19 augustus 1915.

Zeer vroeg begeven wij ons met vijf naar Leuven. Het is nog niet veroorloofd in het station van Antwerpen Oost binnen te gaan. De groote poort is open en daar liggen de stapels van die beruchte, gevulde zakken, welke dienen tot bescherming der vijandlijke schutters. Gaten zijn daartusschen zichtbaar voor de vuurmonden der machiengeweren. Deze mikken rechtstreeks op de breede, rijkbebouwde De Keyserlei. Vandaar kan allergunstigst de stad Antwerpen beschoten worden. Schier geen verkeer van reizigers.

Eindelijk binnengelaten.

Afgetast door een gehandschoende, beleefde vrouw. Oppervlakkig onderzoek, meer in schijn dan grondig; vernederend bewustzijn in de macht van vreemd oppergezag te leven. In het gangetje van den trein hangt een plakkaat met de waarschuwing: "Soldaten, lasst euch nicht ausfragen. Hütet euch vor Spionen und Spioninnen." Benevens nog andere aanbevelingen te lang om ze te kunnen onthouden. Terwijl onze trein te Mechelen stilstaat in de groote hall met de verbrijzelde ruiten, komt een duitsche trein en houdt er ook op: twintig waggons, stampvol met soldaten. Ze treden aan de deuren, ze leunen uit de neergelaten glasramen; ze juichen, ze schreeuwen; ze schaterlachen brullend; ze koopen koeken en chocolade aan de ventsters.

Allen hebben een vaantje dat ze uitgelaten heen en weer zwaaien; meest met de duitsche driekleur, maar ook andere, grootere met ons onbekende kleuren. En hun trein rijdt naar de richting van het westfront onder oorkwetsend geroep als dierengeloei. Twintig waggons met grijze autos bezet van alle maaksel slingeren mede met dien trein.

En Leuven nu: Eén slagveld van gesneuvelde gebouwen op het stationsplein en langs de groote straat, die naar het centrum leidt: gruis, steenhoopen, brokken van balkons, van kolommen, van gekromd en verzengd smeerwerk; ontzaglijk groote metselklompen en hardsteenstukken, van allen vorm en omvang, genoeg aanwezig om een heel kerkhof van grafmonumenten te voorzien.

Zwitserland heeft niet vermocht een schildersgenie — talentvol genoeg — op te wekken om het grootsch overweldigende van zijn geweldigen grondvervorming weer te geven, en wien zal het gelukken het grootsch verplette en geest verpletterende van het hier voorbijgetrokken oorlogsorkaan te beschrijven! Het stadhuis — met zijn kunstkantwerk van versierselen, dat kenners in verrukking brengt, staat nog ongeschonden, rechtover de erg gehavende hoofdkerk St. Pieter, waar geen voet mag binnegaan, maar die nog wel zal kunnen hersteld, en het afgeslagen torentje heropgebouwd worden. Het gebouw der Hoogeschool met de bibliotheek — de wijdvermaarde — af- en uitgebrand... niets dan een muurgeraamte meer. De twintig of nog meer annexen, vertelt men ons, zijn — hier en daar verspreid — gaaf gebleven.

Geen restaurants, geen hotels meer. Wij nemen onzen intrek in een opgetimmerde barak, zooals er kleine drinkhuizen op tentoonstellingen voorkomen. De intreerapjes waggelen en de plankenvloer klinkt hol onder de stappen.

Dat ding heet "Gambrinus." Daar woont de vroegere eigenaar en kastelein van twee groote hotels: "Hôtel de Suède" en "Métropole". Hij is Hollander en welbespraakt, verliest door brandstichting en beschieting vijf en zeventig duizend frank. De doortocht van het duitsch leger, met manschappen en krijgsvoorraad, duurde vijf dagen en vijf nachten zonder verpoezen. Er waren geen wapens meer in de stad. Op een gegeven oogenblik schoten dronken soldaten op elkander. Dit gaf het sein tot verkeerde opvatting en wederwraak. Alles werd te vuur en te zwaard gesteld; menschen met de bajonnet in den rug voortgestuwd; menschen in kelders doodgeschoten; in hoeken en muurinsprongen doorstoken en

neergestampd. En daar het comische in de tragiekste toestanden toch vaak ook zijn recht eischt, deelt hij lachend mede: "Ik ook ben gefusilleerd."

Geen die hem begrijpt en die hem niet vragend aanziet. "Ja, ik ben officieel dood," herneemt hij, steeds guldig: "het staat vermeld in een duitsche brochure, met al mijn levensbijzonderheden, als verantwoordelijk, omdat uit een venster van mijn hotel op soldaten zou geschoten zijn!" Zijn vrouw heeft onlangs in deze nieuwe barak ook moeilijkheden met duitsche officieren gehad: "De krijg loopt ten einde," zei een hunner.

"Goddank, dan zullen wij van de moordenaars verlost wezen," liet ze ontvallen. "Moordenaars, ho, ho!" met opgetrokken wenkbrauwen, "wat durft ge uitspreken, vrouw?" "Hebben uw zatte soldaten hier misschien niet vermoord?"

Aangeklaagd, moest ze verschijnen voor de Kommandantur. Veroordeeling: honderd mark boet of celgevang. De vrouw lijdt aan asthma en dorst de ontberingen van het gevang niet trotsen: de honderd mark werden betaald.

Men wijst ons putten, onder vouten als spelonken aan, die aan voorhistorische krochten denken doen: "Daar heeft men twee lijken gevonden," of "vijf doden," of "halfverhongerden." De oude stad met hare smalle, bochtige straatjes is aan alle aanranding ontsnapt.

Wandeling door de straat genaamd "De blijde Inkomst." Daar zijn de gevels doorzaaid van granaten. Aan een huis links van ons staat beneden de stoep een heer met een arbeider te praten.

"Bezie hem eens," beveelt ijlings een Leuvenaar, die ons tot geleider dient.

Het van deftig voorkomen en van middelbaren leeftijd. Hij is in 't zwart gekleed. Een koperen plaat op de deur draagt den naam: "Verleysen, fabriek van Schoenen." Het huisnummer is 113.

En ons wordt verteld: tijdens het woeden van 't kanon en de te allen kant gebouwinstoringen was zijn jongste kind twee dagen oud. En vol angst jammerde zijn vrouw:

"O, o, ze gaan mij dood schieten in mijn bed!" Het nieuwgeborene was reeds in veiligheid. Toen tilde hij haar op en droeg ze de trappen af: "Naar den kelder," suste hij.

In de gang werd de voordeur met geweld opengebekt en duitsche soldaten kwamen binnengestormd. Een schot werd op het tweetal gelost. De vrouw was getroffen en lag in zijn armen dood...

Op den Thienenschensteenweg is veel verwoest. Vandaar loopt een lange laan evenwijdig aan de spoor, door vier boomenreeksen overschaduw naar Luik toe. Geen enkel huis is er bewoond of bewoonbaar nog... ik zeg huizen, maar het schijnen veelmeer prachtgebouwen te zijn geweest, oordeelend naar de nog bestaande, vensterholle gevels. Soms schiet een smal, hoog, zeer hoog gedeelte van wat een woning was, nog alleen op, als een vinger, die ten hemel wijst om de wraak des hemels tegen zooveel euvelheden op de schuldigen neer te roepen...

Virginie LOVELING (« *In oorlogsnood* »)